ข้อสันนิษฐานว่าบุคคลกระทำการโดยสุจริตตามมาตรา 6: ภาระการพิสูจน์และขอบเขต

โดย เอกสยาม ชัยศร ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

> เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

สาระสำคัญโดยสรุป

- **มาตรา 5 เป็นหน้าที่ มาตรา 6 เป็นข้อสันนิษฐาน** มาตรา 5 ให้บุคคลทุกคนใช้สิทธิและชำระหนี้โดยสุจริต ส่วนมาตรา 6 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต
- **ผู้กล่าวอ้างความไม่สุจริตเป็นฝ่ายพิสูจน์** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ให้ฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานพิสูจน์เพียงเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน ภาระหักล้างจึงตกแก่อีกฝ่าย
- **ต้องยกเป็นข้อต่อสู้โดยแจ้งชัด** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 วางหลักว่าจำเลยต้องให้การว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตอย่างไร มิฉะนั้นไม่เกิดประเด็นข้อพิพาท
- **ศาลยกขึ้นเองได้เมื่อความไม่สุจริตปรากฏจากฝ่ายผู้ใช้สิทธิ** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8839/2549 และ 8477/2563 ถือว่าการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริตเป็นปัญหาอำนาจฟ้องอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- **บุคคลภายนอกได้ประโยชน์จากมาตรา 6** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1682/2564 ถือว่าเมื่อคำฟ้องไม่ยืนยันข้อเท็จจริงที่หักล้างข้อสันนิษฐาน ต้องฟังว่าผู้รับโอนสุจริตและได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1299 วรรคสอง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

- **กฎหมายไทยไม่ได้เขียนเงื่อนไขความระมัดระวังไว้ในมาตรา 6** ประมวลกฎหมายแพ่งสวิสมาตรา 3 วรรคสอง และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 932 วรรคสอง ตัดผู้ที่ไม่ใช้ความระมัดระวังออกจากความคุ้มครอง ส่วนศาลไทยนำความประมาทเลินเล่อมาชั่งในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2565

I. ถ้อยคำและตำแหน่งของมาตรา 5 และมาตรา 6

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 กำหนดให้บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริตในการใช้สิทธิและในการชำระหนี้ ส่วนมาตรา 6 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต ทั้งสองมาตราอยู่ในบรรพ 1 ลักษณะ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป จึงใช้กับนิติสัมพันธ์ทางแพ่งทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะสัญญา

มาตรา 5 และมาตรา 6 เป็นบทบัญญัติที่มีถ้อยคำเพียงมาตราละหนึ่งประโยค แต่ทำหน้าที่ต่างกัน มาตรา 5 เป็นบทกำหนดมาตรฐานความประพฤติ ผู้ใช้สิทธิและผู้ชำระหนี้ต้องประพฤติให้ได้มาตรฐานนั้น[1] มาตรา 6 ไม่ได้กำหนดว่าผู้ใดต้องประพฤติอย่างไร แต่กำหนดจุดตั้งต้นของการรับฟังข้อเท็จจริงว่า เมื่อยังไม่มีพยานหลักฐานเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าบุคคลกระทำการโดยสุจริต[2]

> “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคน**ต้องกระทำโดยสุจริต**” (มาตรา 5), “ให้**สันนิษฐานไว้ก่อน**ว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต” (มาตรา 6)

ถ้อยคำ “สันนิษฐานไว้ก่อน” ในมาตรา 6 แสดงว่าเป็นข้อสันนิษฐานที่หักล้างได้ กฎหมายไม่ได้ถือเด็ดขาดว่าทุกคนสุจริต เพียงแต่ผลักหน้าที่นำสืบไปยังฝ่ายที่กล่าวอ้างว่ามีความไม่สุจริต ข้อสันนิษฐานนี้ครอบคลุม “บุคคลทุกคน” จึงใช้ได้ทั้งกับคู่สัญญา ผู้ใช้สิทธิทางศาล ผู้รับโอนทรัพย์สิน และบุคคลภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับนิติสัมพันธ์ของผู้อื่น

คำว่าสุจริตในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้งฉบับ

ผู้เขียนค้นคำว่า “สุจริต” ในข้อความทุกมาตราของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปรับปรุงล่าสุด พบถ้อยคำนี้ในบทบัญญัติไม่น้อยกว่า 60 มาตรา กระจายอยู่ในบรรพ 1 ถึงบรรพ 5 และไม่พบในบรรพ 6 ว่าด้วยมรดก[3] บรรพ 1 มี 7 มาตรา เช่น มาตรา 155 และมาตรา 160 บรรพ 2 มี 13 มาตรา เช่น มาตรา 238 มาตรา 368 และมาตรา 412 บรรพ 3 มี 15 มาตรา บรรพ 4 มี 14 มาตรา เช่น มาตรา 1299 มาตรา 1303 และมาตรา 1330 และบรรพ 5 มี 14 มาตรา เช่น มาตรา 1499 และมาตรา 1500

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

ใน ทาง ตำรา คำ ว่า สุจริต ใน บทบัญญัติ เหล่านี้ ใช้ ใน สอง ความหมาย ความหมาย แรก คือ มาตรฐาน ความ ประพฤติ ที่ ซื่อตรง ต่อกัน ซึ่ง วัด จาก ภายนอก ได้แก่ มาตรา 5 และมาตรา 368 ที่ให้ ตีความ สัญญา ไป ตาม ความประสงค์ในทางสุจริต[4] ความหมายที่สองคือสภาพจิตใจของบุคคลที่ไม่รู้ถึงข้อบกพร่องแห่งสิทธิ เช่น ผู้ รับโอนที่ไม่รู้ว่าผู้โอนไม่มีสิทธิ ซึ่งปรากฏในมาตรา 1299 มาตรา 1303 และมาตรา 412 ประมวลกฎหมาย แพ่งเยอรมันใช้ถ้อยคำคนละคำสำหรับสองความหมายนี้ คือ Treu und Glauben (ความซื่อตรงและความไว้ วางใจ) ในมาตรา 242 และ guter Glaube (ความเชื่อโดยสุจริต) ในมาตรา 932[5] ส่วนประมวลกฎหมายไทย ใช้คำเดียวกัน ผู้ใช้กฎหมายจึงต้องอ่านจากบริบทของแต่ละมาตราว่าเป็นความหมายใด

ข้อสันนิษฐานตามมาตรา 6 ใช้ได้กับทั้งสองความหมาย ในความหมายแรก ศาลฎีกาใช้มาตรา 6 สันนิษฐาน ว่าโจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยสุจริตตามมาตรา 5 ในความหมายที่สอง ศาลฎีกาใช้มาตรา 6 สันนิษฐานว่าผู้รับ โอนอสังหาริมทรัพย์เป็นผู้สุจริตตามมาตรา 1299 วรรคสอง คำพิพากษาในสองแนวนี้อธิบายไว้ในหัวข้อ II และ หัวข้อ IV ตามลำดับ ส่วน หลัก สุจริต ใน ฐานะ เครื่องมือ ตีความ สัญญา อธิบาย ไว้ ใน บทความ เรื่อง หลัก สุจริตและการตีความสัญญา

II. ภาระการพิสูจน์และการยกข้อต่อสู้เรื่องความไม่สุจริต

ข้อสันนิษฐาน ตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทำให้ ฝ่าย ที่ อ้างว่า อีก ฝ่าย ไม่ สุจริต มี ภาระ การพิสูจน์ ประมวลกฎหมาย วิธี พิจารณา ความ แพ่ง มาตรา 84/1 ให้ ฝ่าย ที่ ได้ รับประโยชน์ จาก ข้อ สันนิษฐานพิสูจน์เพียงเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 วางหลักว่าต้องยก ความไม่สุจริตเป็นข้อต่อสู้โดยแจ้งชัดในคำให้การ

หลักทั่วไปของภาระการพิสูจน์อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 คู่ความฝ่ายใด กล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ใน กฎหมายเป็นคุณแก่ฝ่ายใด ฝ่ายนั้นพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่จะได้รับประโยชน์จาก ข้อสันนิษฐาน นั้น ครบถ้วน แล้ว[6] มาตรา 6 ไม่ได้ ตั้งเงื่อนไข ใด ไว้ ก่อนที่ บุคคล จะ ได้ รับประโยชน์ จาก ข้อ สันนิษฐาน ผลจึงเป็นว่าบุคคลทุกคนได้รับข้อสันนิษฐานนี้ตั้งแต่ต้น โดยไม่ต้องนำสืบสิ่งใดก่อน

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561

ในคดีนี้ จำเลยที่ 2 ยกขึ้นในชั้นฎีกาว่าโจทก์ที่ 1 ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้มาตรา 5 จะกำหนดให้บุคคลใช้สิทธิโดยสุจริต แต่มาตรา 6 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต โจทก์ที่ 1 จึงได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานว่าใช้สิทธิฟ้องคดีโดยสุจริต จำเลยที่ 2 ต้องให้การโดยแจ้งชัด

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

ว่าโจทก์ที่ 1 ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตอย่างไร เพื่อให้เป็นประเด็นข้อพิพาท จึงจะนำสืบหรือยกขึ้นว่ากล่าวในชั้นอุทธรณ์ฎีกาเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานได้ เมื่อจำเลยที่ 2 ไม่ได้ให้การต่อสู้เรื่องนี้ไว้ จึงไม่เกิดประเด็นข้อพิพาท และต้องห้ามมิให้ฎีกา[7]

> "...จำเลยที่ 2 จะต้อง**ให้การโดยแจ้งชัด**ว่าโจทก์ที่ 1 ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตอย่างไร เพื่อให้เป็นประเด็นข้อพิพาทในคำให้การจึงจะนำสืบหรือยกขึ้นว่ากล่าวในชั้นอุทธรณ์ฎีกาเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานในกฎหมายดังกล่าวได้..." (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561)

หลักในคำพิพากษานี้มีสองชั้น ชั้นแรกคือภาระการพิสูจน์ ฝ่ายที่กล่าวอ้างความไม่สุจริตเป็นผู้นำสืบ ชั้นที่สองคือภาระการกล่าวอ้าง ฝ่ายนั้นต้องบรรยายพฤติการณ์ที่เป็นความไม่สุจริตไว้ในคำคู่ความให้ชัดว่าไม่สุจริต "อย่างไร" ศาลฎีกาเชื่อมหลักนี้กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสอง ซึ่งให้จำเลยแสดงในคำให้การว่ายอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น คำให้การที่กล่าวเพียงว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตโดยไม่ระบุพฤติการณ์ จึงเสี่ยงที่จะไม่ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทตามหลักนี้

ในเชิงโครงสร้าง ผลของมาตรา 6 ต่อคดีแพ่งมีลำดับดังนี้ ผู้ใช้สิทธิไม่ต้องบรรยายหรือนำสืบว่าตนสุจริต ฝ่ายตรงข้ามที่ประสงค์จะอาศัยความไม่สุจริตเป็นข้อต่อสู้ต้องยกขึ้นในคำคู่ความพร้อมพฤติการณ์ จากนั้นจึงนำสืบพยานหลักฐานตามประเด็นที่ตั้งไว้ ศาลชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าหักล้างข้อสันนิษฐานได้หรือไม่ ถ้าพยานหลักฐานก้ำกึ่ง ผลย่อมเป็นไปตามข้อสันนิษฐาน คือฟังว่าบุคคลนั้นสุจริต

III. กรณีที่ศาลหยิบยกความไม่สุจริตขึ้นวินิจฉัยเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8839/2549 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8477/2563 ถือว่าการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ทำให้ผู้นั้นไม่มีอำนาจฟ้องหรือไม่มีสิทธิยื่นคำร้อง และเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลจึงวินิจฉัยได้แม้คู่ความไม่ได้ยกเป็นข้อต่อสู้ไว้ในศาลชั้นต้น

หลักที่ว่าต้องยกความไม่สุจริตเป็นข้อต่อสู้ไว้ในคำให้การ มีแนวคำพิพากษาอีกสายหนึ่งที่ดูเสมือนเป็นข้อยกเว้น ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8839/2549 โจทก์แก้ไขเดือนในใบส่งของเพื่อไม่ให้คดีขาดอายุความ แล้วนำเอกสารนั้นมาฟ้องเรียกราคาสินค้าและอ้างเป็นพยาน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริต โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง และปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและไม่ได้ต่อสู้ไว้ในศาลชั้นต้น จำเลยก็ยกขึ้นฎีกาได้[8]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8477/2563 ซึ่งวินิจฉัยโดยมติที่ประชุมใหญ่ เดินตามแนวเดียวกัน ผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ที่ถูกยึด โดยบรรยายในคำร้องเองว่าการใส่ชื่อจำเลยที่ 2 ถือกรรมสิทธิ์ร่วมในโฉนดที่ดินและสัญญาจำนองเป็นนิติกรรมอำพราง เพื่อให้ธนาคารปล่อยเงินกู้แก่ผู้ร้อง ศาลฎีกาเห็นว่าผู้ร้องตระหนักดีว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจก่อความเสียหายแก่บุคคลภายนอก พฤติการณ์เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตามมาตรา 5 ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ และศาลฎีกายกปัญหาอำนาจฟ้องขึ้นวินิจฉัยเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5)[9][10]

การอ่านคำพิพากษาสองแนวให้เข้ากัน

ผู้เขียนเห็นว่าคำพิพากษาสองแนวนี้ไม่ขัดกัน หากพิจารณาจากแหล่งที่มาของข้อเท็จจริงเรื่องความไม่สุจริตในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 ความไม่สุจริตเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยกล่าวหาโจทก์ และต้องอาศัยการนำสืบ เมื่อไม่ได้ตั้งเป็นประเด็นไว้ โจทก์ย่อมไม่มีโอกาสนำสืบแก้ ข้อสันนิษฐานตามมาตรา 6 จึงยังอยู่ ส่วนในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8839/2549 และ 8477/2563 ข้อเท็จจริงที่แสดงความไม่สุจริตปรากฏจากเอกสารที่โจทก์นำมาฟ้อง หรือจากคำร้องของผู้ร้องเอง ข้อสันนิษฐานถูกหักล้างด้วยข้อเท็จจริงที่ฝ่ายผู้ใช้สิทธินำเข้าสู่สำนวน ศาลจึงเหลือเพียงปัญหาข้อกฎหมายว่าผู้นั้นมีอำนาจฟ้องหรือไม่

ข้อสังเกตนี้มีผลต่อการวางรูปคดี ฝ่ายที่ประสงค์จะต่อสู้เรื่องความไม่สุจริตไม่ควรอาศัยแนวคำพิพากษาสายที่สองเป็นหลัก เพราะแนวนั้นใช้ได้เมื่อความไม่สุจริตปรากฏชัดจากสำนวนอยู่แล้ว ทางที่ปลอดภัยตามคำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 907/2561 คือ การ ยก ข้อ ต่อสู้ พร้อม พฤติการณ์ ไว้ ใน คำให้การ ตั้งแต่ ศาลชั้นต้น รายละเอียดของการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริตอธิบายไว้ในบทความเรื่องหลักสุจริตในกระบวนพิจารณา

IV. ข้อสันนิษฐานกับบุคคลภายนอกในกฎหมายทรัพย์สิน

มาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทำงานร่วมกับบทคุ้มครองบุคคลภายนอก เช่น มาตรา 1299 วรรคสอง ซึ่งคุ้มครองผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริตและได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้ว คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1682/2564 ถือว่าเมื่อคำฟ้องไม่ยืนยันข้อเท็จจริงที่หักล้างข้อสันนิษฐาน ต้องรับฟังเป็นยุติว่าผู้รับโอนเป็นผู้สุจริต

บทบัญญัติ ใน บรรพ 4 หลาย มาตรา ผูก ผล ทางกฎหมาย ไว้ กับ ความ สุจริต ของ ผู้ ได้ ทรัพย์ หรือ ได้ สิทธิ มาตรา 1299 วรรคสอง ห้ามยกสิทธิที่ได้มาโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมและยังไม่ได้จดทะเบียนขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริตและได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้ว[11] บทบัญญัตินี้ไม่ได้ระบุว่าฝ่ายใดต้องพิสูจน์ความสุจริตของบุคคลภายนอก คำตอบจึงมาจากมาตรา 6

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1682/2564

โจทก์เป็นทายาทซึ่งขณะเกิดเหตุยังเป็นผู้เยาว์ มารดาผู้ใช้อำนาจปกครองไปตกลงแบ่งทรัพย์มรดกแทนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าข้อตกลงนั้นไม่ผูกพันโจทก์ โจทก์จึงยังเป็นผู้ได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินมรดกโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรม แต่สิทธินั้นยังไม่ได้จดทะเบียน จึงยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริตและได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตไม่ได้ ศาลฎีกาเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ได้ยืนยันข้อเท็จจริงว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 ได้สิทธิมาโดยไม่เสียค่าตอบแทนและโดยไม่สุจริต จึงไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่จะหักล้างมาตรา 6 ต้องรับฟังเป็นยุติว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นบุคคลภายนอกผู้สุจริต โจทก์ฟ้องให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนขายที่ดินไม่ได้[12]

คำพิพากษานี้ยืนยันหลักเดียวกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 ในบริบทของกฎหมายทรัพย์สิน เจ้าของสิทธิที่ยังไม่ได้จดทะเบียนซึ่งฟ้องผู้รับโอน ต้องบรรยายฟ้องและนำสืบว่าผู้รับโอนไม่สุจริตหรือไม่เสียค่าตอบแทน การฟ้องโดยบรรยายเพียงว่าตนมีสิทธิดีกว่า โดยไม่กล่าวถึงความไม่สุจริตของผู้รับโอน ทำให้ศาลต้องฟังข้อเท็จจริงตามข้อสันนิษฐาน

เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างสุจริต: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2565

ข้อสันนิษฐานตามมาตรา 6 ตอบคำถามว่าฝ่ายใดต้องพิสูจน์ แต่ไม่ได้ตอบคำถามว่าเมื่อทั้งเจ้าของเดิมและผู้รับโอนต่างสุจริต ฝ่ายใดต้องรับความเสียหาย ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2565 โจทก์เก็บโฉนดที่ดินไว้ในลิ้นชักโต๊ะทำงานที่ไม่ได้ล็อกกุญแจ บุคคลภายนอกลักโฉนดไป ปลอมลายมือชื่อโจทก์ในหนังสือมอบอำนาจ แล้วนำที่ดินไปจดทะเบียนขายฝากแก่จำเลย ศาลฎีกาเห็นว่าโจทก์ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จำเลยไม่ได้ล่วงรู้การกระทำนั้นและเสียค่าตอบแทน เมื่อต่างฝ่ายต่างอ้างความสุจริต ฝ่ายที่ประมาทเลินเล่อย่อมเสียเปรียบและต้องรับผลต่อความเสียหาย สัญญาขายฝากจึงผูกพันโจทก์[13]

นอกจากข้อสันนิษฐานทั่วไปตามมาตรา 6 ประมวลกฎหมายยังมีข้อสันนิษฐานเฉพาะเรื่อง มาตรา 1370 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ครอบครองครอบครองโดยสุจริต โดยความสงบและโดยเปิดเผย[14] ความสุจริตยังสิ้นสุดลงได้ตามเวลา มาตรา 415 วรรคสอง ให้ถือว่าผู้ได้รับทรัพย์สินไว้ตกอยู่ในฐานะทุจริตนับแต่เวลาที่ถูกเรียกคืน[15] ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานในวันแรกจึงอาจเสียฐานะผู้สุจริตในวันที่ได้รับคำบอกกล่าวหรือถูกฟ้อง บทคุ้มครองบุคคลภายนอกรายมาตราอธิบายไว้ในบทความเรื่องบุคคลภายนอกผู้สุจริตในกฎหมายทรัพย์สิน

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

V. กฎหมายเปรียบเทียบ: ความสุจริตกับหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิสมาตรา 3 วางข้อสันนิษฐานความสุจริตเช่นเดียวกับมาตรา 6 ของไทย แต่วรรคสองไม่ให้ผู้ที่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามพฤติการณ์อ้างข้อสันนิษฐานนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 932 วรรคสอง ถือว่าผู้ไม่รู้เพราะประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่สุจริต ส่วนกฎหมายซื้อขายของอังกฤษถือความซื่อตรงเป็นเกณฑ์เดียว

สวิตเซอร์แลนด์

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิส (Swiss Civil Code ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายแพ่งของสมาพันธรัฐสวิส ลงวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1907) วางบทบัญญัติสองมาตราติดกันในลักษณะเดียวกับประมวลกฎหมายไทย มาตรา 2 กำหนดให้บุคคลทุกคนกระทำโดยสุจริตในการใช้สิทธิและในการปฏิบัติตามหน้าที่ และไม่คุ้มครองการใช้สิทธิโดยมิชอบอย่างชัดแจ้ง มาตรา 3 วรรคหนึ่ง ให้สันนิษฐานว่าสุจริตในกรณีที่กฎหมายผูกผลทางกฎหมายไว้กับความสุจริตของบุคคล จุดที่ต่างจากมาตรา 6 ของไทยคือมาตรา 3 วรรคสอง ซึ่งไม่ให้บุคคลอ้างข้อสันนิษฐานความสุจริต ถ้าผู้นั้นไม่ใช้ความระมัดระวังตามที่พฤติการณ์เรียกร้อง[16]

เยอรมนี

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch หรือ BGB) ไม่มีบทสันนิษฐานความสุจริตเป็นการทั่วไปแบบมาตรา 6 แต่เขียนภาระการพิสูจน์ไว้ในบทเฉพาะเรื่อง มาตรา 932 วรรคหนึ่ง ให้ผู้รับโอนสังหาริมทรัพย์ได้กรรมสิทธิ์แม้ทรัพย์ไม่ใช่ของผู้โอน “เว้นแต่” ผู้รับโอนไม่สุจริตในเวลาที่จะได้กรรมสิทธิ์ การเขียนในรูปข้อยกเว้นทำให้ฝ่ายที่โต้แย้งการได้กรรมสิทธิ์เป็นผู้ต้องแสดงความไม่สุจริต วรรคสองนิยามว่าผู้รับโอนไม่สุจริต ถ้ารู้หรือไม่รู้เพราะประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงว่าทรัพย์ไม่ใช่ของผู้โอน[17]

อังกฤษและสหรัฐอเมริกา

พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้า ค.ศ. 1979 (Sale of Goods Act 1979) ของสหราชอาณาจักร มาตรา 61 (3) ถือว่าการใดกระทำโดยสุจริตเมื่อได้กระทำโดยซื่อตรงตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่[18] เกณฑ์นี้วัดจากความซื่อตรงของผู้กระทำเพียงอย่างเดียว ส่วนประมวลกฎหมายพาณิชย์แบบเอกรูปของสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code หรือ UCC) มาตรา 1-201 (b) (20) นิยามความสุจริตว่าหมายถึงความซื่อตรงตามความเป็นจริงและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการค้าที่สมเหตุสมผลของการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม[19] นิยามนี้เพิ่มเกณฑ์ภายนอกเข้าไปคู่กับความซื่อตรง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

ญี่ปุ่น

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นมาตรา 1 วรรคสอง กำหนดให้การใช้สิทธิและการปฏิบัติหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต และวรรคสามห้ามการใช้สิทธิโดยมิชอบ ตามคำแปลภาษาอังกฤษที่กระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่นเผยแพร่[20] โครงสร้างของวรรคสองใกล้เคียงกับมาตรา 5 ของไทยซึ่งผูกหลักสุจริตไว้กับการใช้สิทธิและการชำระหนี้

ระบบกฎหมาย	บทบัญญัติ	ความประมาทเลินเล่อของผู้อ้างความสุจริต
ไทย	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 6	ตัวบทไม่ได้กล่าวถึง ศาลนำมาชั่งเป็นรายคดี
สวิตเซอร์แลนด์	ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 3	ผู้ไม่ใช้ความระมัดระวังตามพฤติการณ์อ้างข้อสันนิษฐานไม่ได้
เยอรมนี	ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 932	ไม่รู้เพราะประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงถือว่าไม่สุจริต
อังกฤษ	พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้า ค.ศ. 1979 มาตรา 61 (3)	ไม่ตัดความสุจริต ถ้ากระทำโดยซื่อตรง
สหรัฐอเมริกา	UCC มาตรา 1-201 (b) (20)	ต้องได้มาตรฐานทางการค้าที่สมเหตุสมผลด้วย

คำพิพากษาของศาลต่างประเทศ: Shogun Finance Ltd v Hudson

คดี Shogun Finance Ltd v Hudson ของสภาขุนนางอังกฤษ (House of Lords ซึ่งทำหน้าที่ศาลสูงสุดในขณะนั้น) ตัดสินเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 2003 มีข้อเท็จจริงใกล้กับปัญหาของมาตรา 6 ผู้ฉ้อฉลแสดงตนเป็นบุคคลอื่นเพื่อให้ได้รถยนต์ไปจากผู้จำหน่ายภายใต้สัญญาเช่าซื้อ แล้วขายรถต่อแก่ Mr Hudson ในราคา 17,000 ปอนด์ Lord Nicholls กล่าวว่าคดีประเภทนี้มีผู้สุจริตสองฝ่าย คือเจ้าของเดิมกับผู้ซื้อ และการหาจุดสมดุลเมื่อฝ่ายหนึ่งในสองฝ่ายที่สุจริตต้องรับความเสียหายนั้นไม่ใช่เรื่องที่ทำได้โดยง่าย เสียงข้างมากสามต่อสองเห็นว่าผู้ซื้อไม่ได้กรรมสิทธิ์ โดย Lord Nicholls และ Lord Millett เป็นเสียงข้างน้อย[21]

เมื่อย้อนกลับมาที่กฎหมายไทย ถ้อยคำของมาตรา 6 ไม่มีเงื่อนไขเรื่องความระมัดระวังแบบมาตรา 3 วรรคสองของสวิส ผู้ที่ไม่ตรวจสอบสิ่งที่ควรตรวจสอบจึงยังได้รับข้อสันนิษฐานในเบื้องต้น และฝ่ายตรงข้ามต้องนำสืบพฤติการณ์ที่แสดงว่าผู้นั้นรู้หรือควรรู้ถึงข้อบกพร่องแห่งสิทธิ ในอีกด้านหนึ่ง คำพิพากษา

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

ศาลฎีกาที่ 1873/2565 นำความประมาทเลินเล่อมาใช้กับฝ่ายเจ้าของเดิม ไม่ใช่ฝ่ายผู้รับโอน ผลในทางปฏิบัติคือ กฎหมายไทยใช้ความประมาทเลินเล่อเป็นเกณฑ์จัดสรรความเสียหายระหว่างผู้สุจริตสองฝ่าย ซึ่งเป็นคำถามเดียวกับที่ Lord Nicholls ตั้งไว้ในคดี Shogun

VI. การวิเคราะห์มาตรา 6 ทางนิติเศรษฐศาสตร์

ใน ทาง นิติ เศรษฐศาสตร์ ข้อสันนิษฐาน ตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทำหน้าที่ ลดต้นทุนของการทำธุรกรรม เพราะคู่กรณีไม่ต้องพิสูจน์ความสุจริตของตนทุกครั้งที่ใช้สิทธิ งานของ George Akerlof ค.ศ. 1970 อธิบายว่าความไม่แน่นอนเรื่องคุณภาพทำให้ตลาดทำงานบกพร่อง และสถาบันที่สร้างความเชื่อถือช่วยแก้ปัญหานั้น

นิติเศรษฐศาสตร์ (law and economics คือการวิเคราะห์กฎหมายด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์) มองข้อสันนิษฐานทางกฎหมายเป็นกฎจัดสรรต้นทุนของการหาข้อมูล ถ้ากฎหมายกำหนดกลับกัน คือให้ผู้ใช้สิทธิทุกคนพิสูจน์ความสุจริตของตนก่อน ธุรกรรมทุกรายการจะมีต้นทุนเพิ่มขึ้น ทั้งที่ธุรกรรมส่วนใหญ่ไม่มีข้อพิพาท มาตรา 6 จึงวางต้นทุนการพิสูจน์ไว้ที่ฝ่ายซึ่งกล่าวอ้างสิ่งที่ต่างจากสภาพปกติ ซึ่งสอดคล้องกับถ้อยคำของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ที่กล่าวถึงข้อสันนิษฐานซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์

งานของ George A. Akerlof เรื่อง The Market for “Lemons” ตีพิมพ์ใน The Quarterly Journal of Economics ค.ศ. 1970 ใช้ตลาดรถยนต์เป็นตัวอย่างอธิบายว่า เมื่อผู้ซื้อไม่อาจรู้คุณภาพของสินค้าเท่ากับผู้ขาย ความไม่แน่นอนนั้นกระทบการทำงานของกลไกตลาด และบทความมีหัวข้อว่าด้วยสถาบันที่เข้ามาถ่วงดุลปัญหานี้[22] ผู้เขียนเห็นว่าบทคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตและข้อสันนิษฐานตามมาตรา 6 ทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกัน คือทำให้ผู้ซื้อที่ไม่อาจตรวจสอบที่มาของสิทธิได้ครบถ้วนยังกล้าเข้าทำธุรกรรม

ข้อจำกัดของข้อสันนิษฐานแบบไม่มีเงื่อนไขคือแรงจูงใจในการตรวจสอบ ถ้าผู้รับโอนได้รับความคุ้มครองโดยไม่ต้องตรวจสอบสิ่งใด ต้นทุนของความผิดพลาดจะตกแก่เจ้าของเดิมทั้งหมด มาตรา 3 วรรคสองของสวิสและมาตรา 932 วรรคสองของเยอรมันแก้จุดนี้ด้วยการผูกความคุ้มครองไว้กับความระมัดระวังของผู้รับโอน ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2565 วางภาระไว้ที่ฝ่ายซึ่งป้องกันความเสียหายได้ด้วยต้นทุนต่ำกว่าในคดีนั้น คือเจ้าของที่เก็บโฉนดไว้ในที่ไม่ปลอดภัย ข้อสรุปเชิงเศรษฐศาสตร์ในย่อหน้านี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ไม่ใช่ถ้อยคำของศาล

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

VII. ข้อพิจารณาในทางปฏิบัติ

ฝ่ายที่ประสงค์จะหักล้างข้อสันนิษฐานตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต้องดำเนินการสองขั้น คือบรรยายพฤติการณ์ของความไม่สุจริตไว้ในคำคู่ความตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 และเตรียมพยานหลักฐานที่แสดงว่าอีกฝ่ายรู้ถึงข้อบกพร่องแห่งสิทธิ ส่วนฝ่ายที่อาศัยข้อสันนิษฐานควรเก็บหลักฐานการตรวจสอบของตนไว้

สำหรับฝ่ายที่กล่าวอ้างความไม่สุจริต ประการที่หนึ่ง คำฟ้องหรือคำให้การต้องระบุพฤติการณ์ เช่น อีกฝ่ายรู้ข้อเท็จจริงใด รู้เมื่อใด และรู้ได้จากเหตุใด ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 และ 1682/2564 ประการที่สอง พยานหลักฐานที่ใช้หักล้างข้อสันนิษฐานมักเป็นพยานแวดล้อม ได้แก่ ลำดับเวลาของเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอน ราคาที่ต่ำกว่าปกติ และหนังสือบอกกล่าวที่ส่งถึงอีกฝ่ายก่อนทำนิติกรรม ประการที่สาม การส่งหนังสือบอกกล่าวมีผลต่อเวลาที่ความสุจริตสิ้นสุดตามมาตรา 415 วรรคสอง

สำหรับฝ่ายที่อาศัยข้อสันนิษฐาน ตัวบทไทยไม่ได้บังคับให้ต้องแสดงการตรวจสอบก่อนจึงจะได้รับข้อสันนิษฐาน แต่หลักฐานการตรวจสอบมีประโยชน์เมื่ออีกฝ่ายนำสืบหักล้าง เช่น ผลการตรวจสารบบที่ดิน เอกสารแสดงอำนาจของผู้มอบอำนาจ และหลักฐานการชำระค่าตอบแทน ผู้เป็นเจ้าของเอกสารสิทธิควรเก็บรักษาเอกสารด้วยความระมัดระวัง เพราะคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2565 ถือว่าเจ้าของที่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงต้องรับผลของนิติกรรมที่ผู้อื่นทำขึ้นโดยอาศัยเอกสารนั้น

สำหรับสัญญาทางธุรกิจ คู่สัญญากำหนดหน้าที่ตรวจสอบและหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงไว้ในสัญญาได้ เพื่อไม่ต้องอาศัยการนำสืบสภาพจิตใจของอีกฝ่ายเมื่อเกิดข้อพิพาท ข้อสัญญาประเภทคำรับรองและคำรับประกันทำหน้าที่เปลี่ยนคำถามจากผู้ใดสุจริต เป็นคำถามว่าข้อเท็จจริงที่รับรองไว้เป็นจริงหรือไม่ ซึ่งพิสูจน์ได้ด้วยเอกสาร

VIII. คำถามที่พบบ่อยเรื่องมาตรา 6 และภาระการพิสูจน์ความสุจริต

คำถามด้านล่างรวบรวมประเด็นที่ผู้ค้นเรื่องมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ถามบ่อย ได้แก่ ความหมายของข้อสันนิษฐาน ฝ่ายที่ต้องพิสูจน์ ชั้นที่ต้องยกข้อต่อสู้ อำนาจของศาลในการยกขึ้นเอง และผลต่อผู้รับโอนทรัพย์สิน คำตอบอ้างตัวบทและคำพิพากษาศาลฎีกาที่อธิบายไว้ในหัวข้อ I ถึง V

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

มาตรา 6 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่าอย่างไร

มาตรา 6 บัญญัติ ว่า “ให้ สันนิษฐาน ไว้ ก่อน ว่า บุคคล ทุกคน กระทำการ โดยสุจริต” เป็น ข้อสันนิษฐาน ที่ หักล้าง ได้ ใช้กับ บุคคล ทุกคน และ นิติสัมพันธ์ ทาง แพ่ง ทุก ประเภท เพราะ อยู่ใน บรรพ 1 ลักษณะ 1 บท เบ็ดเสร็จทั่วไป[2]

ใครต้องพิสูจน์ว่าอีกฝ่ายไม่สุจริต

ฝ่ายที่กล่าวอ้างความไม่สุจริตเป็นผู้พิสูจน์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ให้ฝ่ายที่ได้รับประโยชน์ จาก ข้อสันนิษฐาน ใน กฎหมาย พิสูจน์ เพียง เงื่อนไข ของ ข้อสันนิษฐาน และมาตรา 6 ไม่ได้ ตั้ง เงื่อนไขใดไว้ ภาระหักล้างจึงตกแก่อีกฝ่าย[6]

ต้องยกข้อต่อสู้เรื่องไม่สุจริตเมื่อใด

ต้อง ยกไว้ใน คำคู่ความ ตั้งแต่ ศาลชั้นต้น พร้อม พฤติการณ์ คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 907/2561 วาง หลัก ว่า จำเลยต้องให้การโดยแจ้งชัดว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตอย่างไร มิฉะนั้นไม่เกิดประเด็นข้อพิพาท และยกขึ้น ใน ชั้น อุทธรณ์ ฎีกา ไม่ได้ ข้อยกเว้น ตาม แนว คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 8839/2549 และ 8477/2563 ใช้ เมื่อ ความไม่สุจริตปรากฏจากเอกสารหรือคำร้องของฝ่ายผู้ใช้สิทธิเอง ซึ่งศาลถือเป็นปัญหาอำนาจฟ้องอันเกี่ยว ด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน[7]

ผู้ซื้อที่ดินต้องพิสูจน์หรือไม่ว่าตนซื้อโดยสุจริต

ในเบื้องต้นไม่ต้อง พิสูจน์ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1682/2564 ถือว่าเมื่อคำฟ้องไม่ยืนยันข้อเท็จจริง ว่าผู้รับ โอนไม่สุจริตหรือไม่เสียค่าตอบแทน ต้องรับฟังเป็นยุติตามมาตรา 6 ว่าผู้รับโอนเป็นบุคคลภายนอกผู้สุจริต ตามมาตรา 1299 วรรคสอง แต่ถ้าอีกฝ่ายบรรยายและนำสืบพฤติการณ์ที่แสดงว่าผู้ซื้อรู้ถึงข้อบกพร่องแห่ง สิทธิ ผู้ซื้อต้องนำสืบแก้[12]

ความประมาทเลินเล่อทำให้เสียความสุจริตหรือไม่

ถ้อยคำของมาตรา 6 ไม่ได้กล่าวถึงความประมาทเลินเล่อ ต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งสวิสมาตรา 3 วรรค สอง และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 932 วรรคสอง ศาลไทยนำความประมาทเลินเล่อมาชั่งเป็น รายคดี ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2565 เจ้าของที่ดิน ที่เก็บโฉนดไว้ใน ที่ไม่ปลอดภัย ถือว่า ประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง และต้องรับผลของสัญญาขายฝากที่ทำกับผู้รับซื้อฝากซึ่งสุจริตและเสียค่าตอบแทน[13]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

IX. เรื่องที่เกี่ยวเนื่องในเครือเอกสยาม

ข้อสันนิษฐาน ตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เชื่อม กับ บทความ อื่น ใน ชุด หลัก สุจริต ของเว็บนี้ ได้แก่ การตีความสัญญาตามมาตรา 368 การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายตามมาตรา 421 บุคคลภายนอกผู้สุจริตตามมาตรา 1299 และการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริต และเชื่อมกับเว็บเฉพาะด้านของเครือ

- หลัก สุจริต มาตรา 5 และ การ ตีความ สัญญา มาตรา 368: หลัก สุจริต ใน ฐานะ บทบัญญัติ ทั่วไป และ เครื่องมือตีความสัญญา
- การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหาย มาตรา 421: เส้นแบ่งระหว่างการใช้สิทธิโดยชอบกับการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต
- บุคคลภายนอกผู้สุจริตในกฎหมายทรัพย์สิน: มาตรา 1299 มาตรา 1300 มาตรา 1303 และมาตรา 1329 ถึงมาตรา 1332
- หลักสุจริตในกระบวนพิจารณา: การใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริตและอำนาจฟ้อง
- Eksiam Property Law: งานตรวจสอบสิทธิในที่ดินและข้อพิพาทเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

เชิงอรรถ

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569
2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 6 บัญญัติว่า “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต” ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569
3. ผู้เขียนเปิดประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปรับปรุงล่าสุดในฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569 แล้วนับมาตราที่มีคำว่า “สุจริต” รวมถึงคำว่า “ไม่สุจริต” ได้ 63 มาตราในบรรพ 1 ถึงบรรพ 5 คือ บรรพ 1 มาตรา 5 6 63 72 155 160 186 บรรพ 2 มาตรา 238 303 312 316 341 368 409 410 412 413 414 415 417 บรรพ 3 มาตรา 496 583 821 831 847 910 932 984 997 998 1000 1009 1023/1 1084 1203 บรรพ 4 มาตรา 1299 1300 1303 1310 1311 1312 1314 1329 1330 1331 1332 1370 1381 1383 บรรพ 5 มาตรา 1440 1468 1469 1480 1499 1500 1511 1531 1557 1588 1594 1595 1598/36 1598/37 การนับทำจากข้อความที่ระบบแสดง ตัวเลขจึงอาจคลาดเคลื่อนได้เล็กน้อย เนื้อความจึงระบุว่าไม่น้อยกว่า 60 มาตรา แทนตัวเลขที่นับได้
4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 368 บัญญัติ ว่า “สัญญา นั้น ท่าน ให้ ตีความ ไป ตาม ความประสงค์ ใน ทาง สุจริต โดย พิเคราะห์ ถึง ปกติ ประเพณี ด้วย” ที่มา: ฐานข้อมูล กฎหมาย ของ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับ ปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

5. ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch) มาตรา 242 หัวเรื่อง Leistung nach Treu und Glauben “Der Schuldner ist verpflichtet, die Leistung so zu bewirken, wie Treu und Glauben mit Rücksicht auf die Verkehrssitte es erfordern.” (ลูกหนี้มีหน้าที่ชำระหนี้ตามที่ความซื่อตรงและความไว้วางใจเรียกร้อง โดยคำนึงถึงปกติประเพณี คำแปลของผู้เขียน) ส่วนมาตรา 932 ใช้คำว่า in gutem Glauben ที่มา: gesetze-im-internet.de ของกระทรวงยุติธรรมสหพันธ์ ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

6. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมาย หรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว” ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

7. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “แม้ ป.พ.พ. มาตรา 5 จะบัญญัติว่า ‘ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต’ แต่มาตรา 6 ก็บัญญัติต่อไปว่า ‘ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต’ โจทก์ที่ 1 จึงได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานในกฎหมายดังกล่าวว่าโจทก์ที่ 1 ใช้สิทธิฟ้องคดีนี้โดยสุจริต” และ “เมื่อจำเลยที่ 2 มิได้ให้การต่อสู้ในเรื่องโจทก์ที่ 1 ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตไว้ จึงไม่ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาท” ศาลอ้างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสอง และมาตรา 249 (เดิม) ที่มา: ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ค้นด้วยเลขคดี อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

8. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8839/2549 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “โจทก์แก้ไขเดือนในใบส่งของเพื่อไม่ให้คดีโจทก์ขาดอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/34 (1) แล้วนำมาฟ้องจำเลยให้รับผิดตามสัญญาซื้อขายและใช้อ้างเป็นพยานในคดี เป็นการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริต โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยให้ชำระราคาค่าสินค้าตามใบส่งของดังกล่าวได้ ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้จำเลยจะไม่ได้ให้การต่อสู้ในศาลชั้นต้น จำเลยก็ยกขึ้นฎีกาได้ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 249 วรรคหนึ่ง” ที่มา: ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ค้นด้วยเลขคดี อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

9. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8477/2563 (ประชุมใหญ่) ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “พฤติการณ์ของผู้ร้องเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตาม ป.พ.พ. มาตรา 5 ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์พิพาท ซึ่งปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5) ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 7” ที่มา: ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ค้นด้วยเลขคดี อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

10. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) บัญญัติว่า “ในคดีที่อาจยกข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนขึ้นอ้างได้นั้น เมื่อศาลเห็นสมควรศาลจะยกข้อเหล่านั้นขึ้นวินิจฉัยแล้วพิพากษาคดีไปก็ได้” (คัดเฉพาะอนุมาตรา 5) ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

11. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ท่านว่าการได้มาโดยนิติกรรมซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์นั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่นิติกรรมจะได้ทำเป็นหนังสือและได้จดทะเบียนการได้มากับพนักงานเจ้าหน้าที่” วรรคสอง “ถ้ามีผู้ได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์โดยทางอื่นนอกจากนิติกรรม สิทธิของผู้ได้มานั้น ถ้ายังมิได้จดทะเบียนไซร้ ท่านว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไม่ได้ และสิทธิอันยังมิได้จดทะเบียนนั้น มิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริต และได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้ว” ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

12. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1682/2564 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ตามคำฟ้องของโจทก์มิได้ยืนยันข้อเท็จจริงว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นบุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิในที่ดินทรัพย์มรดกมาโดยมิได้เสียค่าตอบแทนและโดยไม่สุจริต และมิได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริต ถือว่าคำฟ้องไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่จะหักล้างบทบัญญัติของ ป.พ.พ. มาตรา 6 ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนกระทำการโดย

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

สุจริต ต้องรับฟังเป็นยุติว่า จำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นบุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิในที่ดินทรัพย์มรดกมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริตและได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริต” ศาลอ้างมาตรา 1574 (4) ในส่วนที่ว่าข้อตกลงของมารดาไม่ผูกพันผู้เยาว์ ที่มา: ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ค้นด้วยเลขคดี อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

13. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2565 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “เมื่อต่างฝ่ายต่างอ้างความสุจริต ฝ่ายที่ประมาทเลินเล่อย่อมเสียเปรียบและต้องรับผลต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่อาจยกเอาความประมาทของตนมาเป็นข้ออ้างเพื่อให้เกิดความเสียหายต่อจำเลยได้ สัญญาขายฝากดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันโจทก์” ที่มา: ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ค้นด้วยเลขคดี อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

14. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1370 บัญญัติว่า “ผู้ครอบครองนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าครอบครองโดยสุจริต โดยความสงบและโดยเปิดเผย” ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

15. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 415 บัญญัติว่า “บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริตย่อมจะได้ดอกผลอันเกิดแต่ทรัพย์สินนั้นตลอดเวลาที่ยังคงสุจริตอยู่” วรรคสอง “ถ้าผู้ที่ได้รับไว้จะต้องคืนทรัพย์สินนั้นเมื่อใด ให้ถือว่าผู้นั้นตกอยู่ในฐานะทุจริตจำเดิมแต่เวลาที่เรียกคืนนั้น” ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

16. ประมวลกฎหมายแพ่งสวิส (Swiss Civil Code, SR 210) มาตรา 2 “1 Every person must act in good faith in the exercise of his or her rights and in the performance of his or her obligations. 2 The manifest abuse of a right is not protected by law.” มาตรา 3 “1 Where the law makes a legal effect conditional on the good faith of a person, there shall be a presumption of good faith.” วรรคสอง กำหนดว่าบุคคลจะอ้างข้อสันนิษฐานความสุจริตไม่ได้ ถ้าไม่ได้ใช้ความระมัดระวังที่พฤติการณ์เรียกร้อง (the diligence required by the circumstances) คำแปลไทยในเนื้อความเป็นของผู้เขียน ที่มา: คำแปลภาษาอังกฤษบนฐานข้อมูลกฎหมายของสมาพันธรัฐสวิส (fedlex.admin.ch) ซึ่งระบุว่าคำแปลภาษาอังกฤษไม่มีผลทางกฎหมาย ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

17. ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch) มาตรา 932 “(1) Durch eine nach § 929 erfolgte Veräußerung wird der Erwerber auch dann Eigentümer, wenn die Sache nicht dem Veräußerer gehört, es sei denn, dass er zu der Zeit, zu der er nach diesen Vorschriften das Eigentum erwerben würde, nicht in gutem Glauben ist. In dem Falle des § 929 Satz 2 gilt dies jedoch nur dann, wenn der Erwerber den Besitz von dem Veräußerer erlangt hatte. (2) Der Erwerber ist nicht in gutem Glauben, wenn ihm bekannt oder infolge grober Fahrlässigkeit unbekannt ist, dass die Sache nicht dem Veräußerer gehört.” คำแปลไทยในเนื้อความเป็นของผู้เขียน ที่มา: gesetze-im-internet.de ของกระทรวงยุติธรรมสหพันธ์ ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

18. Sale of Goods Act 1979 (สหราชอาณาจักร) มาตรา 61 (3) “A thing is deemed to be done in good faith within the meaning of this Act when it is in fact done honestly, whether it is done negligently or not.” (การใดถือว่ากระทำโดยสุจริตตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้กระทำโดยซื่อตรงตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่ คำแปลของผู้เขียน) ที่มา: legislation.gov.uk ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

19. Uniform Commercial Code § 1-201(b)(20) “‘Good faith,’ except as otherwise provided in Article 5, means honesty in fact and the observance of reasonable commercial standards of fair dealing.” (ความสุจริต หมายถึงความซื่อตรงตามความเป็นจริงและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการค้าที่สมเหตุสมผลของการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม เว้นแต่บรรพ 5 จะกำหนดเป็นอย่างอื่น คำแปลของผู้เขียน) ที่มา: Legal Information Institute, Cornell Law School (law.cornell.edu/ucc/1/1-201) ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569 ประมวลกฎหมายนี้เป็นกฎหมายแม่แบบ การใช้บังคับขึ้นกับการตราของแต่ละมลรัฐ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html

20. ประมวล กฎหมายแพ่ง ญี่ปุ่น มาตรา 1 ตาม คำแปล ภาษาอังกฤษ “(1) Private rights must be congruent with the public welfare. (2) The exercise of rights and performance of duties must be done in good faith. (3) Abuse of rights is not permitted.” (สิทธิของเอกชนต้องสอดคล้องกับสวัสดิภาพของสาธารณะ การใช้สิทธิและการปฏิบัติหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต และไม่อนุญาตให้ใช้สิทธิโดยมิชอบ คำแปลของผู้เขียน) ที่มา: Japanese Law Translation Database System ของ กระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น (japaneselawtranslation.go.jp) ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569 คำแปลภาษาอังกฤษไม่ใช่ตัวบททางการ

21. Shogun Finance Ltd v Hudson [2003] UKHL 62 (19 พฤศจิกายน ค.ศ. 2003) Lord Nicholls of Birkenhead กล่าวว่า “In cases of this type there are two innocent parties” และ “Striking the right balance when one of two innocent parties must sustain a loss is seldom easy.” (คดีประเภทนี้มีผู้สุจริตสองฝ่าย และการหาจุดสมดุลเมื่อฝ่ายหนึ่งในสองฝ่ายที่สุจริตต้องรับความเสียหายนั้นทำได้ไม่ง่าย คำแปลของผู้เขียน) ที่มา: British and Irish Legal Information Institute (bailii.org/uk/cases/UKHL/2003/62.html) อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

22. George A. Akerlof, “The Market for ‘Lemons’: Quality Uncertainty and the Market Mechanism” (1970) 84(3) The Quarterly Journal of Economics 488-500, doi:10.2307/1879431 ตรวจรายการบรรณานุกรมกับ Crossref และหน้าบทความของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (academic.oup.com) เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569 การนำแนวคิดมาใช้กับมาตรา 6 เป็นความเห็นของผู้เขียน

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-presumption-section-6.html